

Ταμίας : Σπύρος Μοσχονάς, Γυμνασιάρχης, Φιλολόγος
 Μέλη : Δρ Β. Ασημομύτης, Φιλολόγος (της Προτύπου Βαρβακείου
 Σχολής)
 Δρ Μάρκος Βαρδάκης, Φιλολόγος (Γυμνάσιο Παγκρατίου) και
 κα Γιώτα Μπουρλή-Κρητικού, Φιλολόγος (Γυμνάσιο Κερασι-
 νίου).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΠΠΟΣ (1904-1985)

Από τις 8/1/1985 η ελληνική και διεθνής διανοήση θρηνεί την απώλεια του μεγάλου επιστήμονος-φιλοσόφου, Διδασκάλου και Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών Δημητρίου Κάππου.

Ο άειμνηστος Καθηγητής είχε ιδιαίτερο δεσμό και με την Ελληνική Φιλοσοφική Έταιρεία, ως επίλεκτον ιδρυτικόν μέλος της και ως μέλος του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της. Η Ε.Φ.Ε., όπως και τόσοι άλλοι πνευματικοί φορείς της χώρας μας και του εξωτερικού, άποτίζει ιδιαίτερο φόρο τιμής στον έκλιπντα μεγάλο Έλληνα διανοητή και άνθρωπο.

Ο Δημήτριος Κάππος του Ανδρέου είδε τό φώς της ζωής στο Λιδωρίκι Δωρίδας στις 27/9/1904 και ευτύχησε να προσφέρει τόσα πολλά, ώστε θά χρειάζονταν τόμοι όλοκληροι για να μπορέσει κανείς να αναλύσει, έστω και συνοπτικά, τό περίλαμπρο έργο και τή δράση του.

Ο γράφων με όδύνη αναλαμβάνει να γράψει τίς λίγες αυτές γραμμές σάν ελάχιστο φόρο τιμής για τό άμέτρητα, πού όφείλει, στον Διδάσκαλό του.

Ο Καθηγητής Κάππος είναι ό δημιουργός της σύγχρονης ελληνικής Μαθηματικής Σχολής. Είναι ό κατ' έξοχήν μαθητής του μεγάλου μαθηματικού Καραθεοδωρή και ό άντάξιος συνεχιστής του έργου του. Η Σχολή Κάππου περιλαμβάνει όχι μόνο όλους τούς Έλληνες μαθηματικούς αλλά και πολλούς ξένους. Ο Δημήτριος Κάππος ήταν Καθηγητής όχι μόνο σε πολλά ελληνικά Πανεπιστήμια (Αθηνών, Πατρών, Κρήτης) αλλά και σε πολλά ξένα (Λειψία, Erlangen, Catholic University κ.ά.).

Τό μαθηματικό έργο του Κάππου καλύπτει σχεδόν όλους τούς κλάδους τών Μαθηματικών: από τό πλέον Καθαρά μέχρι τό Έφηρμοσμένα, από τήν Ανάλυση ως τήν Άλγεβρα, από τήν Ιστορία και Φιλοσοφία τών μαθηματικών ως τίς διδακτικές μεθόδους και τόν καταρτισμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πνεύμα καθολικό και διαρκώς ανήσυχο, με εύρύτατα ενδιαφέροντα και τάσεις αναζητήσεως δέν άρκέστηκε μόνο στά Μαθηματικά καθ' έαυτά. Η Μαθηματική και Θεωρητική Φυσική καθώς και ή Μαθηματική Φιλοσοφία του όφείλουν πολλά.

Λίγα μόνο λόγια θά αναφερθούν για τό θεμελιώδες έργο του Κάππου πάνω στην πιθανοθεωρία. Ήδη από τό 1944 ό Κάππος είχε στρέψει τό έρευνητικά του ενδιαφέροντα στην Θεωρητική (Άφηρημένη) Άλγεβρα (άλγεβρες Boole) και τίς εφαρμογές της στην Ανάλυση, τήν Τοπολογία και τήν Πιθανοθεωρία, άφ' ότου από τό 1942, ως στενός συνεργάτης του μεγάλου άλγεβριστή Β.Λ. Van der Waerden στην Λειψία, είχε στρέψει τήν προσοχή του προς τόν τότε νέο κλάδο της Άλγεβρας, στην Θεωρία τών Συνδέσμων (Verbandstheorie, Lattice Theory). Ο Καραθεοδωρής είναι ό δημιουργός της άλγεβρικής Θεωρίας του Μέτρου και ό Κάππος ό δημιουργός της άλγεβρικής Θεωρίας τών Πιθανοτήτων.

Η πρώτη συστηματική θεμελίωση της πιθανοθεωρίας όφείλεται στον μεγάλο Σοβιετικό μαθηματικό Andrei Nikolaevič Kolmogorov (1933). Η θεμελίωση του Kolmogorov

είναι συνολοθεωρητική και προσαρμόζει τη θεωρία των πιθανοτήτων προς τη θεωρία του Μέτρου και της Όλοκληρώσεως κατά Lebesgue – Radon. Ο Κάππος, με τις θεμελιώδεις εργασίες του «*Zur Mathematischen Begründung der Wahrscheinlichkeitstheorie*» (Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1948, σ. 309-320) και «*Über die Unabhängigkeit in der Wahrscheinlichkeitstheorie*» (loc. cit., 1950, σ. 157-185) προτείνει και επιτυγχάνει την άλγεβρική θεμελίωση (μέσω αλγέβρας Boole) της Πιθανοθεωρίας! Ο ίδιος ο Kolmogorov [στήν εργασία του Algèbres des Boole métriques, complètes, Dodatek. Rocznika Polk. Towatz Mat. 22 (1951), 21-30] αναγνωρίζει ότι η κατά Κάππον θεμελίωση της πιθανοθεωρίας υπερτερεί της ιδικής του! Η αναγνώριση της μέγιστης συμβολής του Κάππου στη θεμελίωση της πιθανοθεωρίας από τον ίδιο τον κορυφαίο πιθανοθεωρητικό Kolmogorov αποτελεί την άδιαμφισβήτητη σφραγίδα για τον πράγματι πρωτοποριακό χαρακτήρα του έργου του αείμνηστου μεγάλου έρευντή καθηγητή Δ. Κάππου. Οι ιστορικές διαστάσεις του μεγάλου επιτεύγματος του Κάππου για τη θεμελίωση της Πιθανοθεωρίας είναι εμφανείς: δημιούργησε ουσιαστικά ένα μαθηματικό κλάδο με τεράστιες μαθηματικές και φιλοσοφικές επιπτώσεις. Η άπαρχή του προβλήματος της θεμελιώσεως της Πιθανοθεωρίας παρουσιάζεται έντονα στον Πλάτωνα («*Γοργίας*») και κορυφώνεται με τον George Boole («*Laws of Thought*») και τον Kolmogorov. Τό δράμα λύεται από τον Κάππο!

Η πλήρης εικόνα της κατά Κάππον θεμελιώσεως της πιθανοθεωρίας παρουσιάζεται στα ιστορικής σημασίας κλασικά ειδικά έργα του:

- 1) *Strukturtheorie der Wahrscheinlichkeitsfelder und Räume*, Springer – Verlag, Berlin – Göttingen – Heidelberg 1960.
- 2) *Probability Algebras and Stochastic Spaces*, Academic Press, New York and London, 1969.

Οι ευμένεστατες κριτικές (σέ πολλές δεκάδες) για τά δύο αυτά κλασικά έργα του Κάππου είναι άπλως ένδεικτικές της μεγάλης επιστημονικής σημασίας τους. Η πραγματική τους ιστορική διάσταση έγκειται στο γεγονός ότι ενέπνευσαν μαθηματικούς μεγίστης έμβλειας στίς έρευνές τους. Ο ίδιος ο Κάππος συνέχιζε πλέον τό ανεπανάληπτο έργο του στίς εφαρμογές της Πιθανοθεωρίας του και ιδιαίτερα στήν Κβαντομηχανική. Σχετικό έρευνητικό σύγγραμμά του αναμένει τό φώς της δημοσιότητας.

Ο καθηγητής Κάππος ευτύχησε νά είναι όχι μόνο ο στοργικός πατέρας και πάππος της εξαίρετης δικής του οικογενείας, αλλά και ο πατριάρχης της πνευματικής του οικογενείας. Οί μαθητές του θά τον έχουμε γιά πάντα στίς καρδιές μας ως τον σεβαστό μας διδάσκαλο και ως πνευματικό μας πατέρα.

Ο γράφων και από τη θέση αυτή εκφράζει την εύγνωμοσύνη του γιά τά όσα άμέτρητα όφείλει στόν αείμνηστο Καθηγητή του Δημήτριο Κάππο. Ο Έλληνομός και ιδιαίτερα ή μαρτυρική Κύπρος, πού τόσο τήν αγάπησε, του προσφέρουν τά άνηθη της αγάπης τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ